

GAZETA TRANSILVANIEI.

Redactiunea si Administratiunea:
Brasov, piata mare Nr. 22. — „Gazeta“ ese:
Joi si Dumineca.

Prețului abonamentului:
pe unu anu 10 fl., pe siese luni 5 fl., pe trei luni
2 fl. 50 cr. — Tieri externe 12 fl. pe unu anu séu
28 franci.

Anulu XLII.

Se prenumera:
la postele c. si r. si pe la dd. corespondenti.
Anunciurile:
un'a serie garmondu 6 cr. si timbru de 30 cr.
v. a. pentru flacare publicare. — Scrisori ne-
francate nu se primescu. — Manuscripte nu se
retraminu.

Nr. 3.

Joi, 1123 Ianuaru

1879.

Franci'a si Romani'a

Brasov, 10 (22) Ianuaru v. 1878.

Romani'a devenindu independenta in urm'a tractatului dela Berlinu trebuia se urmeze, ca o consecinta naturala recunoscerea formala a independentii sale de catra tote poterile contractante. Cum vine in se de afara de Russi'a, Austro-Ungari'a si Sublim'a Porta n'a transmis inca nici o alta potere reprezentantii sei la Bucuresci?

S'a sustienutu de catra intieptii interpretatori a-i tractatului dela Berlinu, ca independenti'a a fostu acordata Romaniei, ca si celorlalte state orientale numai sub conditiunea, ca se va conforma pe deplin hotaririlor Congressului si cu deosebire, ca va satisface postulatelor fatalului articulu 44, care cere se de tote drepturile civile si politice israelitilor. Romani'a a implinitu parte mare din cerintele tractatului dela Berlinu si acuma se pregatesce a satisface si articulu 44. De ce intardia der' Frangi'a, Angli'a, Itali'a si Germani'a cu recunoscerea formala a independentii Romaniei, de ce nu potu face si aceste poteri aceea, ce a facutu Russi'a si Austro-Ungari'a, fora cea mai mica intardiare? De ca aceste state au potutu se tramita reprezentantii lor la Bucuresci fora a violat stipulatiunile dela Berlinu, de ce se nu pota procede astfelu si celelalte poteri? Este ore grija, ce o au domni Bismarck, Waddington si Beaconsfield pentru drepturile evreilor mai mare, decatu sunt interesele, asupra carora trebuie se veghieze asia numita Europa la Dunare?

Aceste intrebari preocupa astadi nu numai diplomati'a romana ci si cu deosebire cercurile diplomatice din Parisu. Este in adeveru anormala starea ce se creaza statului romanu prin aceea, ca marile poteri occidentale traganescu astfelu de a intrá in relatiuni diplomatice regulate cu elu. Spre a delatura acestu inconvenientu si spre a arata cabinetelor respective, catu de neplacuta si chiaru stricaciósa este abstienerea lor de a recunósce formala independenti'a Romaniei, guvernulu romanu a si transmis in misiune estraordinara pe presedintele camerei d. C. A. Rosetti, care acuma mai in urma a cautatu se castige pe ómenii de statu a-i Frangi'e pe partea Romaniei.

Staruintieloru d-lui Rosetti este a se multiamí, ca diplomati'a franceza incepe a-si schimbá parerile in privinti'a Romaniei. Francesii incepu a se convinge, ca nu este bine, nu este politicu, ba nici chiaru justu de a se portá faúa de Romani'a cu atata indiferentia. Organulu d-lui Gambetta „La Republique Française“ a datu expresiune destulu de elocenta acestei convictiuni, scriindu in numerulu seu dela 17 Ianuarie:

„Nu se pare ca ar' fi demnu de guvernulu Republicei franceze, demnu de natiunea, care mai multu decatu ori-care alta a contribuitu la emanciparea popóreloru latine si care a facutu mai multu pentru fericirea lor, de a nu mai refusa vitézului principatu dela tiermii Dunarei, recunóscearea diplomatica a independentiei sale, atatu de scumpu cumperata si consacrata prin tractatulu dela Berlinu.“

Sunt frumóse aceste cuvinte, ce le adreseza diariulu siefului partidei republicane guvernului francezu si facu numai onóre marei natiuni, dela care Romani'a este in dreptu se astepte spriginulu celu mai caldurosu si mai puternicu.

Fórte bine observa „La Republique Française“, ca cea mai directu interessata la emanciparea elementului evreescu este Austri'a si cu tote aceste cabinetulu din Vien'a a transmis fora intardiare unu ministru plenipotentiaru la Bucuresci. „Si de ca — intréba numita fóia — Austri'a a decisu astfelu, cumu tocmai Frangi'a, care n'are supusi israeliti de aperatu in Romani'a, care a fostu invetiátorea si tutórea junetiei romane, care are in acést'a mica

der' eroica si staruitóre nationalitate din regiunile dunarene, o sora devotata, iubitóre si credinciósa; cumu ar' poté ea se mai intardie cu numirea unui ministru in Bucuresci, riscandu chiaru de a vedé miciorandu-se legitim'a s'a influentia in acést'a parte a Europei orientale?“

Si in adeveru, ca poterile occidentale prin abstienerea lor parasescu mai multu séu mai puóinu Romani'a si o lasa cu totulu espusa influentieloru puterniciloru sei vecini, carora póte mai puóinu le pare bine de consolidarea ei, ceea ce catu privesce pe Russi'a nici nu se póte pune la indoieía.

Enunciurile diariului lui Gambetta sunt der' de mare importantia si ne face se speramu, ca cabinetulu francezu nu numai va recunósce catu mai curéndu independenti'a Romaniei, der' va contribui chiaru la aceea, ca si celelalte poteri se-o recunósca.

Cronic'a evenimentelor politice.

Cabinetele europene séu celu puóinu unele dintre ele isi dau tote siintiele, se afe mediuócele cele mai sigure, spre a face se se execute strictu si conscientiosu tractatulu dela Berlinu si nemtii „Reichsrathului“ dela Vien'a desbatu asupra cestiunei, ca ore se incuviintieze acelu tractatu séu nu. O aparintia cam curiósa, a vedé pe deputatii dela „Schottenthor“ din Vien'a, disputandu guvernului austro-ungaru dreptulu de a primí dela Congressu unu mandatu ca acel'a alu ocupatiunei Bosniei, fora consimtiementulu Corpuriloru legiuítóre. Constitutiunea decembrista austriaca dice intr'unu paragrafu alu seu, ca tote tractatele, prin cari imperiulu ia órecari sarcini asupra-si, sunt numai atunci valide, de ca voru primí consimtiementulu parlamentului. Pe acestu paragrafu calarescu nemtii nostri, candu pretindu, ca este de lipsa, ca mandatulu de ocupatiune se fia supusu incuviintiarei „Reichsrathului“. Cu tote aceste Dr. Herbst cu a-i sei au sciutu fórte bine, ca parlamentulu austriacu nu mai póte disputa validitatea stipulatiuniloru dela Berlinu si de ca cu tote aceste a staruitu, ca tractatulu european se fia prezentatu Reichsrathului spre primire, a facutu cu alta intentiune. Densulu a voitu ca opositiunea din delegatiune remasa fora succesu se o continue in senatulu imperialu si se provóce aci unu votu de blamu in contra comitelui Andrassy.

Desbaterea asupra tractatului dela Berlinu in senatulu imperialu s'a inceputu Mercurea trecuta. Erau insinuatii 29 vorbitori pentru si 12 in contra propunerei comisiunei, care cerea ca se se incuviintieze neconditionatu si fara critica tractatulu dela Berlinu. Reportorul minoritatii Dr. Herbst ceru, inse intr'o cuventare fulminanta, ca camer'a se critice cu acést'a ocaziune politic'a guvernului. Amu jertfitu, dise elu, vieati'a a mii si mii de cetatieni de ai nostri si 100 milióne péna acuma si abia suntemu la inceputulu jertfeloru si alu „fapteloru complinite“ de cari ni se presenta in fiecare di. Nu suntu aceste totu atatea semne de intrebare pentru constitutiunea nóstra? (aplause.) Senatulu a condamnatu odata (in adresa) politic'a guvernului, s'a schimbatu ore de atunci situatiunea? Arata apoi cumu a asigurat com. Andrassy, in delegatiuni, ca ocupatiunea se va fini atunci candu nu va mai esista cestiune orientala (ilaritate.) Eata asia voiesce, se ne linisteasca ministru de esterne. Si noi se tacemu acuma, dupa ce nu amu tacutu in adresa ce amu asternutu imperatului? Grele vremuri au sositu pentru parlamentarismu in genere si pentru acel'a din Austri'a in specie — esclama in fine, voiescu se restringa libertatea cuventului, der' celu mai mare reu ar' fi, candu parlamentulu insusi ar' voi se 'si marginésca libertatea cuventului si a parerei sale“.

Grele cuvinte s'au respicatu cu ocaziunea acestei desbateri in „Reichsrath“. Cine sunt domni

dela Congressu? — dise intre alii deputatulu progressistu“ Dr. Heilsberg — Ei sunt numai nesce esecutori ai popóreloru, cari ii platescu? De ce der' nu punemu noi pe ministru, care a violatu constitutiunea in stare de acusatune?“ — „Eu nu sunt amicu alu absolutismului, der' unu absolutismu mai ca mi-ar' mai placé decatu comedi'a ce s'a jocat cu deputatii“ esclama intre aplause br. Walterskirchen. — „In Austri'a si prin Austri'a se face numai politica maghiara, la tota afacerea guvernulu nostru, Reichsrathulu nostru e numai a cincea róta la caru. Acést'a o simtu instinctivu si simplii fii ai naturei din tierile ocupate ca-ci, deputatiunile lor le indrépta numai la ministru Tisza. Acést'a se arata si dintr'unu siru de alte simptome. Atitudinea maghiariloru pe timpul crizei orientale te provóca la satira. Astadi inse zelulu de ocupatiune alu maghiariloru a devenitu fórte mare; cu deosebire de candu s'a inscrisu in programu politic'a maghiara de a inainta, péna la marea adriatica si egea formandu unu icu intre slavi. Der' domni din Pest'a n'ar trebui se uite ca propagand'a austriaca cu eticheta maghiara nu este o marfa, care ar' poté se afe cautare mare in peninsula balcanica, ca egemoni'a, care si acuma se baséza numai pe totu felulu de mediuócele artificiale, va fi cu atatu mai puóinu suferita de catra popórele péna la marea Egea, si ca dispositiunea, de a plati tributulu, isi are marginele sale“, dice dep. Fuchs.

Ministru Dr. Unger a luat asupra si a apera pe guvernulu din punctu de vedere alu dreptului de stat si alu dreptulu gintiloru. Cu cunoscuta agerime iuridica s'a incercatu se dovedesca, ca mandatulu de ocupatiune, ce l'a primitu Austro-Ungari'a dela Congressu, nu este o afacere in sensulu dreptulu privatu, nu este unu negociu, ci o indatorire luata pe bas'a dreptulu de stat si alu gintiloru, unu officium nobile, o misiune civilizatóre, de aceea trebuie se se mesure cu alta mesura. Constitutiunea nu póte se impedece pe statu a si implini misiunea s'a in afara. Politic'a esterióra e o sfera, in care corón'a este indreptata a lucrá fora prealabiliulu consimtiementu alu parlamentelor s. c. l.

* * *

Pre candu in „Reichsrath“ se desbate astfelu asupra cestiunei de competintia, in „comisiunea pentru Bosni'a“ in consiliile ministriloru si in conferentiele militare se discuta barbatesce modulu cumu se se fericésca Bosni'a si ce mesuri voru mai fi a se luá in timpul celu mai de aprópe. Se vorbesce, ca cercuriloru competente nu le pasa ce colóre va avé ministerulu viitoru in Austri'a, — ca-ci astadi inca totu celu provisoriu functionéza — de va fi liberalu, clericalu séu federalistu. ci voiescu inainte de tote se creeze unu guvern, care se aiba vointi'a si decisiunea a la Tisza a procurá mediuócele trebuincióse pentru continuarea marsului la Novibazar si eventualu péna la Salonichi. Aflandu unu asemenea ministru indata se va procede la disolvarea Reichsrathului si la alegeri noue spre se castigá o majoritate parlamentara mai flecsibila.

* * *

Alegerile senatoriale din Frangi'a reesindu in favorulu republicaniloru, au datu ansa la o crisa ministeriala, deórece sieffi partideloru republicane cereau dela ministru ca in faci'a noiei situatiuni create prin acést'a se se intieloga cu ei asupra unui nou programu liberalu si mai corespunditoru interesselor republicane. Era vorba chiaru de venirea la ministru a lui Gambetta. Cris'a s'a aplanatu inse deocamdata prin aceea, ca ministerulu a facutu in siedinti'a dela 16 l. c. a adunarei nationale urmatórea declaratiune:

